

Hospital del Mar: 100 anys amb el batec de Barcelona

El dia 14 de maig es va inaugurar al Museu d'Història de Catalunya l'Exposició "Hospital del Mar, 100 anys amb el batec de Barcelona", que commemora el primer segle de vida d'aquesta institució sanitària. Hi van ser presents el President del PSMAR, Dr. Josep Maria Vía, el Sr. Jusèp Boya, Director del Museu d'Història de Catalunya, el Sr. Daniel Venteo, comissari de l'exposició i el Dr. Jaume Estany, Gerent del Consorci Sanitari de Barcelona. L'exposició estarà oberta al públic gratuïtament fins el 15 de juliol. És una exposició adreçada a tots els ciutadans de Barcelona, professionals sanitaris, pacients i amics de l'Hospital del Mar, tots part de la seva història.

Un fort vincle amb la Barceloneta i amb la ciutat.

La relació entre l'Hospital del Mar i Barcelona, especialment amb el barri de la Barceloneta, és indestriable. L'Hospital ha viscut en primera persona el batec de la ciutat en el darrer segle, naixent per fer front a una devastadora epidèmia de tifus, creixent com ho feia Barcelona coincidint amb l'Exposició Universal de 1929, patint els bombardeigs de la Guerra Civil, donant solucions a les epidèmies de la postguerra, responent amb ambició al repte d'atendre els atletes dels Jocs Olímpics i convertint-se en l'equipament assistencial, docent i de recerca que és actualment, acord amb una ciutat que cerca l'excel·lència.

Tres noms, tres etapes, tres vides.

El recorregut de l'exposició repassa els cent anys d'història dividint-la en tres etapes principals, que coincideixen amb els tres noms que ha tingut el centre durant la seva trajectòria: la de **l'Hospital Municipal d'infecciosos**, des de la seva inauguració el 1914 al 1939 per donar resposta a les epidèmies en un context precari i d'entreguerres, la de **Nostra Senyora del Mar**, de 1939 a 1975- la transició, amb la visita de Fleming per inaugurar el pavelló d'investigacions mèdiques, el primer pulmó d'acer per tractar els milers de nens amb poliomelitis o la primera Unitat de Cures Intensives, tot i les dificultats de la postguerra i el franquisme i el de **l'Hospital del Mar** i finalment l'etapa de la democràcia, els Jocs Olímpics fins als nostres dies, amb un hospital dinàmic assistencial, docent i de recerca amb una gran projecció de futur.

Molt més que panells.

A més de la història del centre, l'exposició "Hospital del Mar, 100 anys amb el batec de Barcelona" recull fotografies de les diferents èpoques, documents històrics com la signatura original d'Alexander Fleming al llibre d'honor, expedients de depuració política dels treballadors afins a la segona república, les primeres històries clíniques, un vademècum de malalties infeccioses i fins i tot vitrines amb objectes que van des de matrassos a capsos d'esparadrap o gases, xeringues i material de laboratori. Tot per fer el recorregut per la història de forma totalment visual i sensorial.

Més informació: Verònica Domínguez i Maribel Pérez, Comunicació Corporativa de l'Hospital del Mar, Tel. 932483072, maribelperez@hospitaldelmar.cat

Trobareu més fotografies al Flickr: <https://www.flickr.com/photos/hospitaldelmar/sets/>

Facebook: <https://www.facebook.com/centenarihospitaldelmar>

Microweb: <http://www.hospitaldelmar.cat/centenari>

Instagram: <http://intragram.com/100hospitaldelmar>

CRÈDITS DE L'EXPOSICIÓ

Organització

Parc de Salut MAR
Museu d'Història de Catalunya

Comissariat

Daniel Venteo

Coordinació

Comunicació Corporativa del Parc de Salut MAR
Museu d'Història de Catalunya

Realització

hores.com

Disseny gràfic

Víctor Oliva

Producció

Dos_punt_zero amb Impacte Gran Format

Fotografies

AFB (Frederic Camallonga, Josep Domínguez, Escola Aeronàutica Naval, Enric Galcerà, Joan Guerrero, Ferran Pujol i Pérez de Rozas)
AHCB (Frederic Ballell)
AMCB (Eva Guillaumet)
ANC (Branguli, Gabriel Casas, Comissariat de Propaganda i Hermenter Serra de Budallés)
CCHC
Col·leccions particulars (Fina Caus, Arturo Ferrer, Carme Freixas, M. Lluïsa Mariñoso, Mayte Ruiz i Daniel Venteo)
ICC (Lluís Claramunt)
Imatge i Serveis Editorials de l'Ajuntament de Barcelona (Vicente Zambrano)
Parc de Salut MAR (arxiu, Marta Jordi i Josep Cano)
Premsa (L'Esquella de la Torratxa, El Periódico i La Vanguardia)

Material d'exposició

Arxiu Municipal de la Ciutat de Barcelona
Parc de Salut MAR

Audiovisual

Lavinia Spurna Visual

Agraïments

Alfons Zarzoso (Museu d'Història de la Medicina)

Llistat de peces i documents exposats

- Conjunt de matrassos i material fungible de laboratori, en alguns casos s'observa la marca de fabricant Pyrex.
- Dos matrassos amb broc lateral, amb mides estàndards. Duran'50 de 300ml, fabricat per Schott Mainz, Jena Glas, ca 1950-60s Pyrex, 250ml France.
- Peça de vidre, amb marcació micromètrica de fins a 500ml. No es poden apreciar marques de fàbrica. El text en "Millimeters".
- Viscosímetre de Hess (no sembla en bon estat), s'acompanya d'instrucció d'ús. Fabricat per Optisches Institut & Physikal Werkstätte de E.F. Büchi Söhne a Berna. Conté un certificat de control signat a Zurich, 1948. L'instrument presenta com a mecanisme de funcionament un termòmetre petit situat entre els capil·lars, aquí graduats de 0 a 8 i dos ampolletes d'aigua destil·lada i d'amoníac.
- Ampolla de vidre, amb etiqueta mecanoscrita "Instituto Psiquiátrico Municipal. Farmacia" i manuscrita "Ácido Salicílico".
- Paquet que conté "Gasa Hidrófila" (1 metre), amb marc de fabricant en escut: 150,25€
- Paquet que conté cotó fluix en inscripcions en castellà: "Algodón. 50 gramos. Especialidades Sanitary, Barcelona".
- Capseta que conté "Esparadrapo Galeno" 5m.
- Capsa amb gases "industria Peninsular Sanitaria, S.L."
- Ampolla amb etiqueta "Alcohol de 96º": 150,25€
- Xeringa de vidre de 100cc.
- Llibre d'honor del centre amb la signatura inaugural d'Alexander Fleming, Barcelona 1948.
- Llibreta "vademècum" de malalties infeccioses.
- Fulles d'històries clíniques de l'Hospital de Nostra Sra. del Mar, Ajuntament de Barcelona, sense data visible.
- 3 ampolles de vidre amb materials de farmàcia, i amb etiquetes de difícil: 150,25 €
- Material fungible de vidre emprat en laboratori. Sense marques de fàbrica visibles a les fotografies.
- Aquarel·la plànol Josep Plantada.
- Litografia Antoni Tàpies.
- Expedient relatiu al Projecte d'Hospital d'Infecciosos, d'Antoni de Falguera, 1920. AMCB. Fons Ajuntament de Brcelona: A183 Comissió de Governació, exp. D-1413 (plec 1) de 1920.
- Expedient relatiu a convertir en permanent l'Hospital de la secció marítima del parc. AMCB. Fons Ajuntament de Barcelona: A183 Comissió de Governació, exp. D -1548 de 1916.

- Expedient de depurats del director de l'hospital d'infecciosos Josep Maria Grau Blanch. AMCB. Fons Ajuntament de Barcelona: F193. Repesàlia política, exp. 107 de 1939.
- Expedient de depurats de l'hospital d'infecciosos Lluís Trias de Bes. AMCB. Fons Ajuntament de Barcelona: F193 Repesàlia política, exp. 5.698 de 1939.
- Expedient de depurats de l'hospital d'infecciosos Josep Cirera Roque. AMCB. Fons Ajuntament de Barcelona: F193 Repesàlia política, exp. 4.507 de 1939.
- Expedient relatiu a les obres de reconstrucció de l'Hospital d'infecciosos: plànol amb els efectes dels bombardeigs, 12 de juliol de 1939. AMCB. Fons Ajuntament de Barcelona: Q118 Gestió urbanística, exp. 80 peça 1 de 1939.
- Projecte alemany del pavelló de malalties tropicals, agost 1944. AMCB. Fons Ajuntament de Barcelona: Q147. Actuació sobre el patrimoni artístic i ambiental, exp. 2.2.1. (45978) de 1944-1946.
- Expedient relatiu a l'estada a Barcelona del professor Alexander Fleming, 26 de maig al 7 de juny de 1948. AMCB. Fons Ajuntament de Barcelona: B101 Actes protocol·laris, exp. 17 de 1948.

L'Hospital Municipal d'Infecciosos 1914-1939

Durant els primers vint-i-cinc anys d'història de l'Hospital del Mar, entre 1914 i 1939, la denominació oficial de l'Hospital del Mar fou la d'Hospital Municipal d'Infecciosos.

La seva creació havia estat una de les mesures de l'Ajuntament de Barcelona no només per combatre una terrible epidèmia de tifus sinó també per evitar-ne de nous en el futur.

La senzillesa de les primeres instal·lacions i les conseqüències de nous i encara més mortífers brots epidèmics va fer evident, ben aviat, que la capital catalana necessitava un nou recinte hospitalari per lluitar contra les malalties infeccioses.

L'Exposició Internacional de 1929 va fer possible aquest nou hospital que, dramàticament, seria bombardejat i en part destruït durant la Guerra Civil.

*Sala d'homes de l'Hospital del Mar. Aquesta és una de les imatges més antigues de la història de l'hospital.
AFB / Frederic Ballell*

El mateix arquitecte que l'havia dissenyat l'havia de reconstruir només deu anys més tard.

L'epidèmia de tifus a la Barcelona de 1914

El brot epidèmic de tifus —denominat pels contemporanis "febre tifoïda"— va trasbalsar la Barcelona de l'any 1914. Declarat al mes d'octubre, s'allargà fins a gener de l'any següent tot provocant fins a 2.267 víctimes mortals a la ciutat i més de vint mil afectats.

Tot i que l'origen de la infecció va ser localitzada a les aigües de Montcada, de titularitat municipal i que proveïen una part de la dreta de l'Eixample i Ciutat Vella, la causa de l'epidèmia encara avui sembla ser incerta.

L'epidèmia estava directament relacionada amb una de les principals necessitats dels primers temps d'història urbana: el proveïment d'aigua potable. Al llarg dels segles, i encara fins a les primeries del segle XX, el proveïment es feia principalment pous particulars i també fonts públiques. Quan el curs de l'aigua s'infectava, tota la població corria el risc d'infectar-se.

"Agua potable. Es el elemento de difusión epidémica, por excelencia. Este hecho, ya en definitiva consagrado por la ciencia médica, lo vemos fielmente reproducido en todas las epidemias cuyo curso y desarrollo ha sido estudiado con detención".

Dr. Eduard Xalabarder, Barcelona, 1911

"Se aconseja al público que procure levantar el ánimo y no dé oídos a exageraciones respecto al estado sanitario, toda vez que las ideas depresivas de miedo y de terror contribuyen a la difusión de las epidemias".

Junta de Sanitat de Barcelona, 1914.

Nou recinte hospitalari de la Barceloneta, 1932. AFB / Josep Domínguez

El projecte fallit de trasllat fora de la Barceloneta

La crítica unànime a la ubicació i les instal·lacions dels primers pavellons de l'hospital a la Barceloneta va motivar que l'any 1918 l'Ajuntament de Barcelona convoqués un concurs públic per a l'adquisició de terrenys per construir el nou recinte hospitalari.

Ho va intentar novament els anys 1919 i 1920, sempre sense èxit. Les dificultats econòmiques i les crítiques veïnals de barris com ara Can Tunis i Horta, on s'havia considerat traslladar l'Hospital Municipal d'Infecciosos, ho van impedir.

L'arquitecte municipal Antoni de Falguera fins i tot arribà a dissenyar els nous pavellons que s'havien d'edificar, que ara es donen a conèixer per primera vegada.

L'hospital de l'Exposició Internacional de 1929

L'any 1925 l'Ajuntament acordava definitivament la ubicació del nou l'hospital: el mateix emplaçament que havia ocupat a Barceloneta des de 1914.

L'encarregat de donar forma al nou recinte fou l'arquitecte municipal Josep Plantada, que seguint les propostes anteriors va concebre una estructura en pavellons, amb capacitat per a uns quatre-cents pacients.

"El principi científic que ha presidit la construcció de l'Hospital és el d'absolut aïllament del malalt, des del primer moment que hi entra fins a la seva curació, fins i tot Durant la convalescència", afirmaven els seus

responsables. Les noves instal·lacions van entrar en funcionament el 1930.

Un hospital sota les bombes

Després del cop d'Estat militar del 18 de juliol de 1936 l'hospital, sota control de la CNT, es convertí en un nou escenari de la revolució a la reraguarda.

És ben conegut que l'aviació italiana al servei de Franco actuà sobre Barcelona i la seva població civil amb una violència desconeguda fins llavors. I el barri de la Barceloneta, en primera línia de mar, ben aviat es convertí en objectiu dels bombarders.

A tocar de l'hospital es trobaven indústries estratègiques com ara la Catalana de Gas i la Maquinista Terrestre i Marítima. A final de 1937, metges i pacients es van traslladar fins al sanatori instal·lat a l'antic hotel Florida del Tibidabo.

La Barceloneta, área greument afectada pels bombardejos, inclosa la zona on estava ubicada l'Hospital, que es va traslladar a l'antic hotel Florida del Tibidabo.

L'Hospital de Nostra Senyora del Mar 1939-1975

L'any 1939 les noves autoritats franquistes rebatejaven l'antic Hospital Municipal d'Infecciosos amb el nom de "Nuestra Señora del Mar". No era l'únic canvi que patia la institució: tots els seus treballadors van ser depurats políticament per la seva actuació durant la Guerra Civil.

Tot i les dificultats de la postguerra, l'hospital va aconseguir ser capdavanter en millores com ara la creació del primer pavelló d'investigacions mèdiques —gràcies a l'impuls dels seus facultatius i dels polítics locals encarregats de la sanitat municipal—, l'estrena del primer pulmó d'acer o la creació de la primera Unitat de Cures Intensives.

El governador civil de Barcelona, acompanyat pel tinent de Sanitat de l'Ajuntament, el Dr. Lorenzo García-Tornel, de visita a l'Hospital del Mar, 1946. AFB / Pérez de Rozas.

Durant el franquisme l'hospital va haver de fer front a noves epidèmies, com ara la del tifus exantemàtic de 1942, la crisi de la polio durant les dècades de 1950 i 1960 així com l'últim brot massiu de còlera, en dates tan tardanes com l'any 1971.

El nou pavelló d'investigacions mèdiques

A principi de 1944, l'hospital iniciava els tràmits per a la construcció d'un nou pavelló d'investigacions mèdiques. Per a la seva conceptualització l'Ajuntament franquista va recórrer a la institució de referència en matèria de malalties infeccioses de l'Alemanya nazi, l'Institut de malalties tropicals d'Hamburg.

Un cop acabada la Segona Guerra Mundial, el pavelló acabaria sent inaugurat provisionalment per una personalitat de signe ben contrari a qui l'havia imaginat: Alexander Fleming. La seva entrada en funcionament tenia lloc el 1950. Aquell centre de recerca és l'antecedent de l'actual Institut Hospital del Mar d'Investigacions Mèdiques (IMIM).

El retorn a la Barceloneta i la reconstrucció del recinte

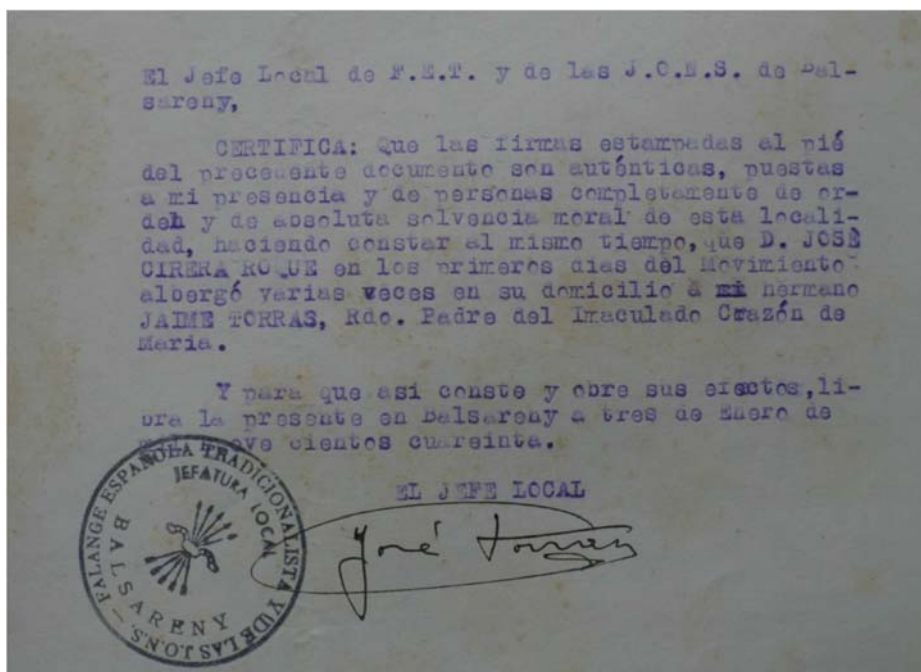
El 16 de febrer de 1939 els responsables de l'hospital iniciaven els tràmits per al retorn de l'hotel Florida a les instal·lacions de la Barceloneta, molt malmeses pels bombardeigs.

"Uno de los edificios municipales más perjudicados por la guerra es el Hospital de Infecciosos emplazado en el barrio de la Barceloneta", afirmava amb contundència J. Ventosa, el tinent d'alcalde encarregat de la reconstrucció de la ciutat.

El retorn fou lent i el juny de 1939 encara quedaven malalts al Tibidabo. Les obres no foren enllestides fins al 30 d'octubre següent. Aquell mateix dia s'acordava també la reconstrucció d'un altre element destruït: la capella.

La depuració ideològica de metges i infermers

L'endemà de l'ocupació militar de Barcelona el 26 de gener de 1939, una de les primeres mesures de les noves autoritats franquistes havia estat la "depuració" política de tots els funcionaris municipals així com també l'acomiadament de tots els treballadors de

Expedient de depuració administrativa municipal. 1939.

l'Ajuntament després del 18 de juliol de 1936 que no haguessin aconseguit la seva plaça mitjançant concurs públic.

A l'hospital tothom es va veure afectats per aquest procés que en molts casos va resoldre's amb la defenestració. Va ser un període de delacions, però també d'acusacions falses i declaracions de defensa personal plasmada als expedients conservats als arxius municipals.

La visita d'Alexander Fleming l'any 1948

L'any 1948 Alexander Fleming visitava l'Espanya franquista convidat per l'Ajuntament de Barcelona, per inaugurar les instal·lacions encara en obres del nou pavelló d'investigacions mèdiques de l'Hospital del Mar.

Alexander Fleming retratat al nou laboratori de l'Hospital del Mar el 1948. AFB / Pérez de Rozas

Durant la seva estada, el científic escocès, pronuncià nombroses conferències i fou nomenat acadèmic d'honor de l'Acadèmia de Medicina de Catalunya. El descobridor de la penicil·lina, que havia rebut el Premi Nobel de Medicina tres anys abans, va ser rebut amb els braços oberts pels barcelonins de la postguerra, molts dels quals havien salvat la seva vida gràcies, precisament, a la seva troballa que mai va voler patentar per afavorir la seva difusió.

Fleming —francmasó i pacifista— destacà precisament l'estima espontània rebuda als carrers de la ciutat. Durant el viatge, que continuà per Sevilla i Madrid, la seva dona contrauria una malaltia que li provocaria la mort un any després.

“Nos recibieron en el aeropuerto personalidades importantes. Pero esto ya nos ha pasado en otras ciudades. Nos alojaron en un hotel extremadamente cómodo, pero esto también nos ha ocurrido en otras capitales. Hemos comido bien, muy bien, a veces demasiado bien, pero también esto lo hemos disfrutado en algún otro país. Lo que nunca nos había ocurrido todavía en ciudad alguna de las muchas que hemos visitado es la demostración espontánea de cariño por parte de todas las clases sociales que ha tenido lugar en Barcelona... Esta demostración espontánea de afecto es seguramente el mejor recuerdo que nos llevamos de nuestra visita a Barcelona. Puedo asegurarnos que queda firmemente grabado en nuestros corazones y será para nosotros inolvidable. Y aparte de estas

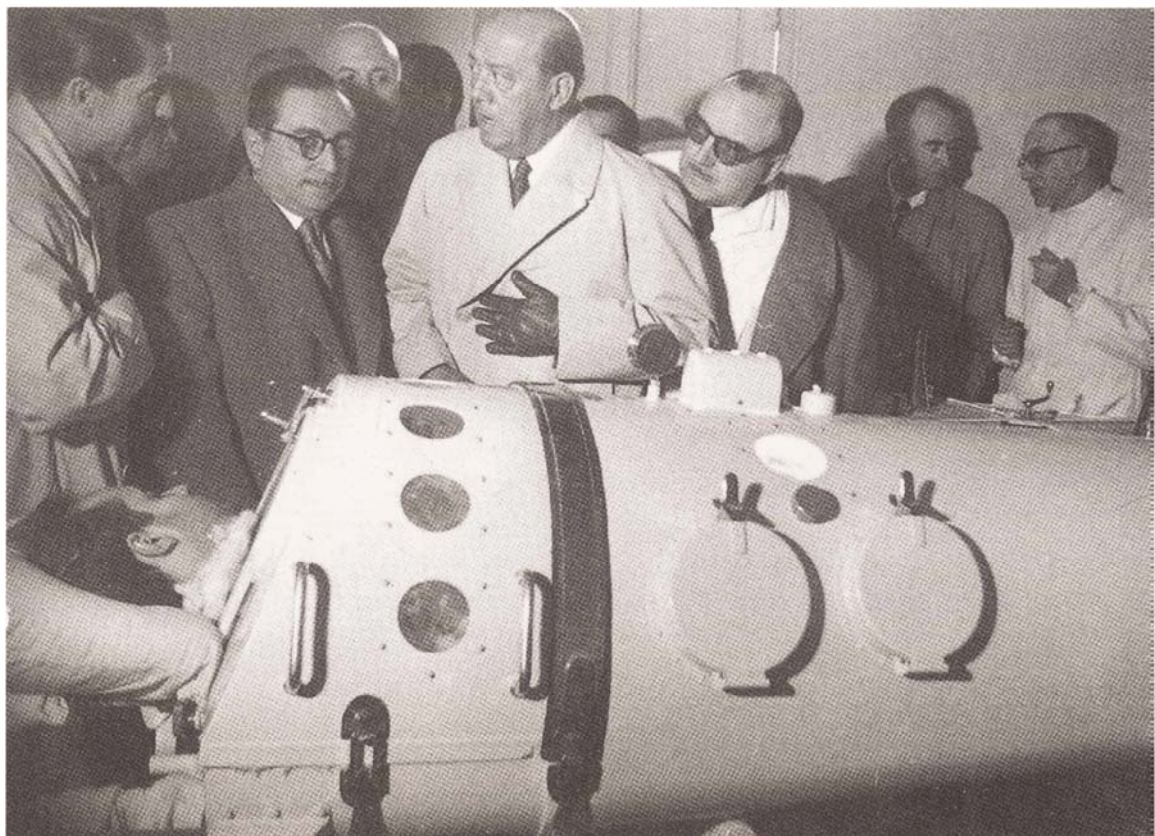
demostraciones de cariño, cuantos obsequios materiales hemos recibido! Creo recordar que todo empezó con las amables y simpáticas floristas de vuestras Ramblas, y desde entonces los obsequios no han parado".

Alexander Fleming, juny de 1948.

Cap a la conversió en hospital general

Progressivament l'hospital anà configurant-se en els anys cinquanta i seixanta com una institució generalista més enllà del tractament de malalties infeccioses.

El nou pulmó d'acer per a malalts de poliomielitis estrenat el 1950 (impulsat pel regidor de Sanitat, Lorenzo García-Tornel) va marcar una fita, continuada posteriorment amb nous serveis de qualitat en cirurgia, pediatria, cures intensives i neurologia, entre d'altres.

Inauguració del pulmó d'acer de l'Hospital del Mar. 1950.

"La acertada visión del problema y la solución

dada al mismo por el Teniente de Alcalde de Sanidad del Ayuntamiento de Barcelona, doctor don Lorenzo García-Tornel, quien, secundado con entusiasmo por la Alcaldía y los demás componentes del Consistorio, ha conseguido la adquisición del primero de estos aparatos puesto al servicio de los Nosocomios Municipales, ha dado su fruto inmediato, por haber coincidido dicha adquisición con la apremiante necesidad de su empleo para un

enfermo de veintidós años, y que viene utilizando con pleno éxito el respirador automático o 'pulmón de acero' desde hace días días".

Gaceta Municipal, abril de 1950

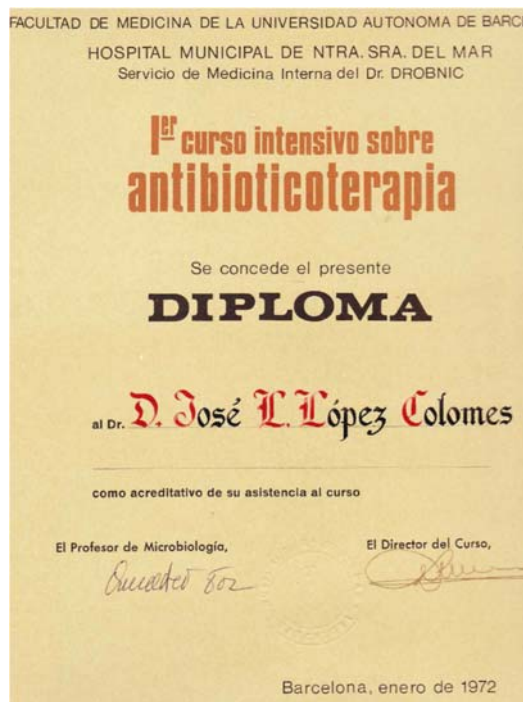
L'any 1958 els seus responsables ja havien afirmat que l'hospital acomplia una doble funció: *"asistencial en tanto cuida de la hospitalización y tratamiento de esta clase de enfermos, y sanitaria desde el momento que su función es esencialmente profiláctica y protectora de la salud ciudadana"*

I també es reflecteixen les dures condicions laborals de l'època:

"Al terminar la visita que el Excelentísimo Señor Alcalde hizo a este hospital, el día 19 del mes en curso dió orden al infraescrito de promover las actuaciones necesarias para proporcionar al personal interno alojamiento en condiciones de salubridad e higiene, y por lo tanto, sin los inconvenientes de que adolecen las habitaciones actualmente ocupadas por el citado personal. 20 enfermeras que actualmente duermen en pésimas condiciones en la planta baja del Pabellón de las Hermanas Religiosas. 50 mecánicas que ocupan en la actualidad varias habitaciones diseminadas en los áticos de los pabellones 1 al 7, inclusive en sus pasillos y careciendo casi de servicios de aseo. 3 telefonistas y 25 mozos y peones".

Lorenzo García-Tornel, març de 1950

L'aliança estratègica amb les universitats

Diploma del I^r Curs d'antibioticoteràpia.
Actualment ha complert la seva 44a edició.

L'any 1973 l'Hospital del Mar signava el primer conveni de col·laboració una universitat, l'Autònoma de Barcelona a Bellaterra, pel qual l'equipament sanitari de la Barceloneta esdevenia hospital universitari. Al seu darrera l'hospital ja atresorava una llarga tradició de formació de professionals.

Posteriorment, el 1995 la Universitat Pompeu Fabra i l'Ajuntament, a través de l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària, segellaven l'entrada de la jove universitat pública catalana dins de l'oferta docent del Mar.

Actualment l'hospital forma part d'un ambiciós campus universitari en ciències de la vida que també inclou el Parc de Recerca Biomèdica.

L'Hospital del Mar 1975-2015

Després de la mort del dictador, el novembre de 1975, Barcelona i tot l'Estat obrien un nou capítol de la seva història, marcat encara en aquells anys per les incerteses pel futur polític. Tot i les dificultats, la transició cap a la democràcia semblava irreversible i l'Hospital del Mar, com no podia ser d'una altra manera, participà activament d'aquell ambient transformador.

Restaurat l'Ajuntament democràtic, pocs anys més tard la designació de Barcelona com a seu dels Jocs Olímpics de 1992 marcaria un abans i un després en la història de l'hospital, que experimentaria les obres de millora més importants des dels temps de l'Exposició Internacional de 1929.

Durant les últimes dues dècades l'hospital s'ha consolidat com un dels pols més dinàmics de coneixement assistencial, docent i de recerca de la capital catalana, integrat dins de l'actual estructura organitzativa del Parc de Salut Mar.

El nou Servei d'Urgències

En uns anys d'incerteses sobre el futur polític, i amb un ajuntament en transició dirigit per Josep Maria Socias Humbert que estava prenent decisions de futur ambicioses, l'hospital estrenava al maig de 1978 el Servei d'Urgències.

Es tractava, en paraules del Dr. Bosch Monegal, d'un veritable "desafiament, donada la precària situació econòmica de l'hospital en aquell moment... Però al capdavant hi havia hagut un home ple d'il·lusió i valent, el doctor Miquel Molins i Benedetti, el qual, lluitant contra tot i tothom havia planejat i intuït la importància d'un servei d'urgències en un hospital situat en una zona de la ciutat pràcticament desamparada"

La democratització de la gestió

El Dr. Joan Clos durant una sessió de treball sobre la modernització de la xarxa sanitària municipal, 1978. AFB / Enric Galcerà

L'abril de 1979 Barcelona recuperava un govern municipal democràtic, traduït en una transformació profunda de les eines de gestió dels organismes municipals heretades del temps de la dictadura, incloent-hi les institucions sanitàries.

A partir d'aquell mateix any, amb el projecte de reforma de la sanitat municipal que culminà el 1983 amb la creació de l'Institut Municipal d'Assistència

Sanitària, es configurava el nou organigrama dels hospitals municipals. La creació d'aquella entitat autònoma va significar una nova fita en la història de la gestió de l'Hospital del Mar, per al qual s'obria un nou període de modernització de primer ordre.

La dècada de 1980 es va caracteritzar per la conversió en un hospital general amb la definitiva incorporació de serveis com ara els de Ginecologia i Obstetrícia, Traumatologia, Cirurgia Cardiovascular, Urologia, Psiquiatria, entre altres especialitats com otorrinolaringologia, pneumologia, dermatologia i endocrinologia.

L'Hospital de la Família Olímpica de 1992

El Mar fou l'hospital olímpic de la Barcelona de 1992 no només durant els quinze dies de competicions esportives sinó també durant un període més ampli, entre els dies 10 de juliol i 14 d'agost.

A més del Mar, hi havia una xarxa d'hospitals associats arreu de la ciutat i de la resta de Catalunya on també hi havia subseus olímpiques, com ara Badalona, l'Hospitalet de Llobregat, Reus, la Seu d'Urgell, Terrassa, Viladecans i Granollers.

I també ho fou entre els dies 28 d'agost i el 17 de setembre durant la celebració dels Jocs Paralímpics. Durant aquests, l'Hospital de la Vall d'Hebron i l'Institut Guttman també s'incorporaren al circuit d'atenció paralímpica com a centres d'assistència per a determinades especialitats. Sota la coordinació del Dr. Pere Benito, l'equip mèdic de la Família Olímpica –en servei durant les vint-i-quatre hores- va arribar a atendre 954 pacients.

"La designació com a Hospital de la Família Olímpica ha comportat l'oportunitat històrica d'endegar un procés de profunda modernització del centre, que reverteix en una millora de la xarxa assistencial de què disposa Barcelona".

Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona, 1992

"Renovació tecnològica, la racionalització dels espais d'acord amb una concepció organitzativa i funcional de l'assistència més eficient, permet als professionals de l'Hospital millorar la garantia de qualitat tècnica de la seva activitat, és a dir, del procés diagnòstic i terapèutic".

Xavier Trias, conseller de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat, 1992

Dels Jocs Olímpics al Fòrum 2004

La trajectòria històrica de l'Hospital del Mar durant les últimes dècades del segle XX ha estat marcada pel llegat modernitzador dels Jocs Olímpics i per la nova reorganització del Consorci Sanitari de Barcelona arran de l'aprovació de la nova Carta Municipal de Barcelona l'any 1998. Després del Fòrum Universal de les Cultures del 2004, l'hospital integrava dins de la seva estructura el nou Centre Fòrum de la rambla Prim. L'equipament es va construir per apropar els recursos sanitaris als veïns de Ciutat Vella i Sant Martí. Tots els serveis del Geriàtric Municipal de la Bonanova i de l'Institut Psiquiàtric d'Horta es van traslladar al nou centre. Assistencialment els serveis es van integrar en l'estructura de l'Hospital.

El juny de 2008 es posava la primera pedra d'un nou pla d'ampliació del recinte de la Barceloneta, programat en tres fases, que les dificultats econòmiques i el context de crisi internacional han fet aturar fins l'any 2014.

L'hospital del segle XXI

Signatura del conveni de reactivació de les obres d'ampliació de l'Hospital del Mar. 3/11/2014.

El 3 de novembre de 2014, l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya signaven un conveni pel qual es reactivaven les obres de modernització de l'hospital.

La represa dels treballs, coincidint amb la celebració del primer segle d'història de la institució, feia palès el paper estratègic que té l'hospital per a la capital catalana al mateix temps que permet mantenir l'aposta per les línies d'atenció sanitària d'alta especialització.

Els nous espais comportaran uns quinze mil metres quadrats de nova superfície

destinada a l'assistència dels 300.000 usuaris de l'hospital als barris dels districtes de Ciutat Vella i Sant Martí.

L'hospital, centre assistencial, de recerca i coneixement a Barcelona

L'Hospital del Mar és el principal dispositiu assistencial del Parc de Salut MAR, el Consorci creat el 2010 per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya. A més de ser una organització integral de serveis sanitaris, sociosanitaris i de salut mental concentra un dels pols més dinàmics de pràctica assistencial, coneixement i docència, recerca i innovació del país.

La completa oferta de serveis assistencials i d'activitat terciària d'alt nivell s'acompanya amb una històrica i renovada vocació comunitària a la població de referència dels districtes marítims de Barcelona (Ciutat Vella i Sant Martí).

Proximitat

Programes de cribratge de càncer de mama, de colon i recte.

Principal proveïdor de serveis de salut mental a Catalunya

Visites d'especialistes de l'hospital als centres d'atenció primària i als serveis d'atenció a la salut sexual i reproductiva.

Terciarisme

Aposta per consolidar i ampliar els serveis d'alta especialització.

Tecnologia

Incorporem la indispensable innovació tecnològica per garantir el desenvolupament de les practiques més avançades (Robot Rosa, Hemodinàmia cardíaca nova, Hemodinàmia Neurovascular)

Desenvolupar programes de telemedicina per tractar als pacients amb malalties cròniques (ICOR) o per donar suport als metges de família (teledermatologia).

Recerca

El canvi de nom de l'IMIM —d'Institut Hospital del Mar d'Investigacions Mèdiques a Institut Hospital del Mar d'Investigacions Mèdiques—, evidencia l'aposta per desenvolupar programes de recerca amb aplicabilitat clínica als malalts (recerca traslacional).

Docència

Campus Universitari Mar: Acull a 1.449 estudiants de pre-grau.

Campus compartit per tres institucions: PSMAR, UAB i UPF i la proximitat amb l'Hospital del Mar i el PRBB proporciona excel·lents oportunitats als alumnes per desenvolupar formació assistencial i en recerca.

Singular i innovadora experiència en els estudis compartits per la UAB i la UPF amb 344 alumnes amb resultats espectaculars en els exàmens del MIR (més d'un 70% dels metges formats a l'Hospital del Mar assoleixen les millors qualificacions.

L'Escola Superior d'Infermeria del Mar, amb una trajectòria docent de 40 anys vinculada a l'hospital de, forma a més de 300 alumnes d'infermeria.

Ampliar horitzons

Coincidint amb el centenari de l'Hospital, la represa de les obres de la primera fase del Pla Director d'Infraestructures de l'Hospital del Mar és una passa essencial per a reforçar el futur de la institució. Reconeix el paper estratègic que té l'Hospital a la ciutat de Barcelona, i al mateix temps permet mantenir l'aposta per les línies d'atenció sanitària d'alta especialització (terciarisme). Els nous espais comportaran 15.000 m2 de nova superfície destinada a l'assistència, distribuïts en quatre plantes, per a continuar donant una resposta eficient a les necessitats de salut dels 300.000 ciutadans dels barris dels districtes de Ciutat

Vella i Sant Martí. Les obres reempres encara no cobreixen totes les necessitats d'ampliació de l'Hospital, els responsables del qual no renuncien a recuperar el projecte en la seva totalitat.

CRONOLOGIA

1914 Esclat de la Primera Guerra Mundial que, tot i la neutralitat de l'Estat espanyol en el conflicte, tindrà conseqüències directes sobre la vida quotidiana i la salut pública local. Arran de l'epidèmia de tifus d'octubre i novembre, s'habilita els pavellons de la Secció Marítima de l'Exposició de 1888 com a hospital d'infecciosos.

1915 Les conseqüències de la crisi de 1914.

1916 L'Ajuntament acorda la consolidació de l'hospital, que deixa de dependre de l'Alcaldia per integrar-se dins de l'estructura municipal de funcionament.

1917 La necessitat de construir un nou hospital.

1918 Brot epidèmic de grip, coneguda internacionalment com a *Spanish flu*, que provocà durant la guerra desenes de milions de morts arreu del món i uns sis mil a la ciutat de Barcelona. Per primera vegada es convoca un concurs públic per traslladar fora de la Barcelona el nou hospital municipal d'infecciosos, però el projecte fracassa.

1919 La polèmica ciutadana sobre el trasllat de l'hospital.

1920 El projecte inèdit de nou hospital.

1923 Cop d'estat militar del general Primo de Rivera, que dóna pas a la primera dictadura militar espanyola del segle XX, que a Barcelona coincideix amb l'impuls definitiu de l'Exposició de 1929

1925 L'arquitecte Josep Plantada dissenya el nou recinte hospitalari, que definitivament es construirà al solar de les velles instal·lacions de la Barceloneta.

1930 El nou recinte del hospital entra en funcionament de manera definitiva, tot i que no es produeix cap inauguració oficial tal com estava previst el 1929.

1930 Els avenços de les vacunacions públiques. L'eficàcia de la vacunoteràpia.

1931 Proclamació de la Segona República, que es traduí en una ambiciosa política de reformes socials i, a Barcelona, amb el nomenament per primera vegada d'un metge com a alcalde: Jaume Aiguader.

1936 Els bombardeigs de l'aviació italiana i alemanya al servei de Franco provoquen el pànic entre la població civil, milers de víctimes mortals i la destrucció d'àmplies zones de pobles i ciutats. Després del fracàs del cop d'Estat militar a Barcelona l'hospital queda sota control de la CNT i tots els seus treballadors són obligats a sindicalitzar-se'n.

1937 La crisi dels Fets de Maig evidencia la divisió de les forces revolucionàries a la rereguarda republicana, amb la preeminència de la UGT i de la CNT-AIT per damunt del POUM. Fugint de les bombes de l'aviació italiana al servei de Franco, l'hospital es trasllada a l'hotel Florida del Tibidabo, on ja hi havia un sanatori de guerra.

1939 L'ocupació militar franquista de Catalunya culminada al mes d'abril, que posa fi a la Guerra Civil, obre el període de repressió política i social més important d'ençà de la

desfeta de 1714. Les noves autoritats franquistes comencen el trasllat de l'hospital a la Barceloneta, on s'han de reconstruir els pavellons bombardejats durant la guerra. Tomàs Vives Jansana, administrador de l'hospital, Josep Plantada, arquitecte de l'hospital i el Dr Josep Maria Grau, primer director de l'hospital, són qualificats i depurats pels Serveis d'informació i investigació de la Falange. Es poden veure molts dels documents on es detallen les investigacions i qualificacions.

1944 Arriba a Barcelona el disseny del nou pavelló d'investigacions mèdiques encarregat a l'Institut de Malalties Tropicals d'Hamburg, a l'Alemanya nazi.

1945 El desenllaç de la Segona Guerra Mundial consolida l'aïllament internacional del règim franquista, que en els anys anteriors s'havia destacat pel seu suport a l'Alemanya nazi i l'Itàlia feixista.

1950 Entrada en funcionament a l'hospital del barri de la Barceloneta el primer pulmó d'acer de Catalunya per als malalts de poliomielitis, la popular pòlio.

1951 La vaga de tramvies de Barcelona evidencia per primera vegada des del final de la Guerra Civil la resistència ciutadana al franquisme, afavorit per l'obertura internacional de la dictadura.

1952 La celebració a Barcelona del Congrés Eucarístic Internacional és el primer gran esdeveniment de la dictadura franquista dins del nou ordre mundial de confrontació entre Occident i la Unió Soviètica.

1953 Els acords entre l'Espanya franquista i els Estats Units d'Eisenhower per a l'establiment de bases militars posen fi de manera definitiva a la postguerra i el període d'autarquia dels anys quaranta.

1959 El nomenament de Josep Maria Porcioles com a alcalde governatiu de Barcelona obre el període d'estabilitat municipal més prolongat de la dictadura franquista a la capital catalana.

1960 Aprovació de la Carta Municipal de Barcelona, la llei especial de la capital catalana que va permetre el període de creixement urbanístic accelerat de les últimes dècades de la dictadura.

1970 Inauguració de la Unitat de Cures Intensives (UCI) del Mar, la primera que entrava en funcionament en un hospital de la capital catalana. Se signa el conveni de col·laboració amb la Universitat Autònoma de Barcelona pel qual l'hospital esdevé unitat docent de Medicina tres anys després.

1973 S'inaugura el nou edifici d'onze plantes del passeig Marítim compartit amb l'Institut Neurològic, que s'integrarà posteriorment dins l'estructura de l'hospital.

1978 Entra en funcionament el primer servei d'urgències del Mar, convertit definitivament en l'hospital general dels barris de Ciutat Vella i el Poblenou.

1979 El restabliment de l'ajuntament democràtic impulsa la reorganització de la sanitat municipal que culmina anys després amb la creació de l'Institut Municipal d'Assistència

Sanitària. El restabliment de l'ajuntament democràtic impulsa la reorganització de la sanitat municipal que culmina amb la creació de l'Institut d'Assistència Sanitària.

1981 L'hospital crea de manera pionera a tot Catalunya la primera Unitat de Rehabilitació de Toxicomanies per atendre als pacients de drogodependència.

1983 Amb la creació de l'IMAS s'incorporen criteris de gestió empresarial a la gestió sanitària pública amb la finalitat de facilitar la integració dels recursos assistencials municipals dins d'una xarxa única, de la qual l'Hospital del Mar era el recurs més important.

1985 L'Institut Municipal d'Investigacions Mèdiques i l'hospital estrenen un modern laboratori antidopatge acreditat pel Comitè Olímpic Internacional.

1992 La celebració dels Jocs Olímpics converteix Barcelona en la capital de l'esport mundial durant quinze dies, tot culminant un procés de transformació urbana sense precedents.

1993 S'inicia el procés d'integració dels serveis clínics de l'Hospital de l'Esperança i l'Hospital del Mar.

1994 Inici del programa de cribratge del càncer de mama a Ciutat Vella, el primer de tot Catalunya, que evidenciava la vocació comunitària de l'Hospital del Mar. Inici del programa de l'Hospital de Mar pel quals els seus especialistes es traslladen als centres d'atenció primària a visitar els pacients.

1997 Per segona vegada en la història contemporània de Barcelona un metge de formació professional especialitzat en salut pública és nomenat alcalde de la ciutat: Joan Clos i Matheu.

2004 Primer Fòrum Universal de les Cultures, una cita per reflexionar sobre desenvolupament sostenible, diversitat cultural i la pau, que també va permetre la millora urbana del front marítim del Poblenou. Incorporació a l'estructura organitzativa de l'Hospital del Mar del Centre Fòrum a la rambla Prim, dedicat a atenció sociosanitària i salut mental.

2010 La integració de l'IMAS al Parc de Salut Mar suposa el canvi de titularitat del centre, que passa a dependre de la Generalitat de Catalunya. L'històric Centre de salut mental Dr. Emili Mira, de Santa Coloma de Gramenet, s'integra dins de l'estructura del Parc de Salut Mar.

2011 Xavier Trias és escollit alcalde de Barcelona, tot esdevenint el tercer metge de la història democràtica de la ciutat en assumir la màxima responsabilitat institucional de la capital catalana.

2014 Un acord entre la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament permet finalitzar les obres d'ampliació del recinte de l'hospital aturades per la crisi econòmica.

2015 L'Ajuntament de Barcelona concedeix a l'Hospital del Mar la Medalla d'Or en reconeixement als serveis prestats durant el seu primer segle d'història.